היה עולה בסולם ונפל עליו והרגו הרי זה

אינו גולה "זה הכלל כל שבדרך ירידתו גולה

ושלא בדרך ירידתו אינו גולה: גמ' מנא

ה"מ אמר שמואל דאמר קרא וויפל עליו

וימות עד שיפול דרך נפילה תנו רבנן

בשגגה ברט למזיד ינבלי דעת שפרט ב

למתכוין מזיד פשיטא בר קטלא הוא (אלא)

אמר ∘רבא יאימא פרט לאומר מותר א"ל

אביי מאי אומר מותר אנום הוא אמר ליה

שאני אומר יהאומר מותר קרוב למזיד הוא

בבלי דעת יספרט למתכוין מתכוין פשיטא נבבלי

בר קטלא הוא אמר רבה בפרט "למתכוין

להרוג את הבהמה והרג את האדם לכותי והרג

את ישראל לנפל והרג בן קיימא ת"ר יאם בפתע יפרט לקרן זוית בלא איבה, ייפרט

לשונא הדפו ישרחפו בגופו או השליך עליו

להביא יירידה שהיא צורך עליה בלא צדיה יפרט למתכוין לצד זה והלכה לה

לצד אחר זואשר לא צדה מיפרט למתכוין

לזרוק שתים וזרק ארבע יואשר יבא את

רעהו ביער °ימה יער רשות לניזק ולמזיק לִיכנם לְשם אף כל רשות לניזק ולמזיק

ליכנם לשם בעא מיניה רבי אבהו מרבי

יוחנן היה עולה בסולם ונשמט השליבה

מתחתיו ונפלה והרגה מהו כי האי גוונא

עליה היא או ירידה היא א"ל יכבר נגעת

בירידה שהיא צורך עליה איתיביה זה הכלל

כל שבדרך ירידתו גולה שלא בדרך ירידתו

אינו גולה שלא בדרך ירידתו לאיתויי מאי

לאו לאיתויי כה"ג וליטעמיך כל שבדרך

ירידתו לאיתויי מאי אלא לאיתויי קצב הכא

נמי לאיתויי קצב דתניא קצב שהיה מקצב

תנא חדא לפניו חייב לאחריו פטור ותניא

אידך לאחריו חייב לפניו פמור ותניא אידך

בין לפניו בין לאחריו חייב ותניא אידך בין

לפניו בין לאחריו פמור ולא קשיא לכאן

בירידה שלפניו ועליה שלאחריו כאן בעליה

שלפניו וירידה שלאחריו כאן בירידה שלפניו

ושל אחריו כאן בעליה שלפניו ושל אחריו

ולפטור ועי׳ בכ״מ:

ולפטור:

ומזיק הל"ד ועי' במ"מ טוש"ע ח"מ סי' שע"ח

:סעיף ג

מיי חייו חהלי רולח

תורה אור השלם

אוֹ בְּכָל אֶבֶן אֲשֶׁר יְמוּת בָּהּ בְּלֹא רְאוֹת וַיִּפֵּל עָלִיו וַיָּמֹת וְהוּא לֹא אוֹיֵב עַלְיו וַיָּמֹת וְהוּא לֹא אוֹיֵב

בּנְיוּנְיְהּיִּגְּלְי לוֹ וְלֹא מְבָקֵשׁ רָעָתוֹ: במדבר לה כג

2. וְהָקָרִיתֵם לֶבֶם עַרִים

ערי מקלט תהיינה לכם

וְנָס שְׁמָּה רֹצֵח מַבֵּה נֶפֶשׁ

בְּשְׁגְגָה: במדבר לה יא לבני ישראל ולגר

יִבְּנֵי יִשְּׁוְ מֵּג יְּלְנֵּה וְלַתּוֹשָׁב בְּתוֹכָם תִּהְיֶינְה שֵׁשׁ הָעָרִים הָאֵלֶּה

לְמִקְלָט לְנוּס שָׁמְּה כְּל מַבֵּה נָפָשׁ בִּשְׁגָגָה: במדבר לה טו

3. וְזֶה דְּבָר הָרֹצֵחַ אֲשֶׁר יָנוּס שְׁמָּה וְחָי אֲשֶׁר יַבֶּה אֶת רֵעֲהוּ בִּבְלְי דַעַת

יהוא לא שנא לו מתמל

אַיבָה הֲדָפוּ אוֹ הִשְּׁלִיןְּר עָלָיו כָּל כְּלִי בְּלֹא עָלָיו כָּל בִּלִי בְּלֹא צְדִיָּה: במדבר לה כב

5. וַאֲשֶׁר לֹא צְּדָה וְהָאֱלֹהִים אִנָּה לְיָדוֹ וְשַׂמְתִּיִּ לְךְּ מְקוֹם אֲשֶׁר

יָנוּס שְׁמָּה: שמות כא יג 6. וַאֲשֶׁר יָבֹא אֶת רֵעַהוּ

ביער לחטב עצים ונדחה בָּיָצֵּן לְהָרֹת הָעֵץ יְדוֹ בָנֵּרְוֹן לְבְרֹת הָעֵץ וּמְצֶא אֶת רַעַהוּ וְמֵת וּמְצֶא אֶת רַעַהוּ וְמֵת הוֹא יָנוֹס אֶל אַחַת

:הֶעָרִים הָאֵלֶה וְחָיּ

וְאָם בְּפֶּתַע בְּלֹא

ו מניי שם הלכה יד: ז ט מיי שם הלכה י:

ד ל מיי׳ שם הלכה יא:

מ ן מייי

 לקמן ט:], כ) ל"ל רבה
מוס׳ בסנהדרין דף סב.
רש״ל, ג) [לקמן ט.], ים א, ... (זין וון איז) ד) ושס.ז. ל) ושס:ז. ו) ועי׳ יתוספות סנהדרין עו: ד"ה סתם ותוס' לקמן ט. ד"ה ורב חסדא], ז) [עי' תוס' ורב חסדא], ז) [עי' תוס' לקמן ח. ד"ה בלא איבה], ת) ב"ק כו:, ט) [עי" תוספות סנהדרין עו: ד"ה סתם ותום׳ ב״ק כו: סד״ה פרט וכו׳ בתימה], י) ל"ל רבה. רש"ל, ל) נשמות כאן, ל) נוע"ע בתום' שבת עב: ד"ה באומר ומוספות סנהדרין סב. ד"ה ורבא], מ) רש"א מ"ו, כדפירשנו בפרק כילד כלפיושט בפוק כין יגל. מהר״ם, **ס**) ע במהרש״ל ובמהרש״א,

גליון הש"ם

גם' בבלי דעת פרם למתכוין. עי לקמן דף טי ע"ב ובתום׳ שם ד"ה ור"י: שם מה יער רשות. עי׳ לקמן דף ח' ע"ח:

הגהות הב"ח

(h) רש"י ד"ה ה"ג כאן וכו' והרים בכח הרג לפניו בהשפלתו (ב) תום' ד"ה אלא וכו' וקשה ומ"ש דגבי וכו*"* וחייבין כדאיתא פרק כלל גדול: (ג) ד"ה ואשר וכוי פרש"י דממעט: (ד) ד"ה נשמטה השלינה מתחתיו ונפלה והרגתו השלינה אכל אם נפל האדם והרגו אדם פטור:

הגהות הגר"א [א] גמ' כא וכא לגלות. נ"ב גירסת הרמב"ם לנזקין ומתורץ בגירסתו קושית התוס' (ועמ"ש רבינו

הנהות מהר"ב

רנשבורג

א] רש"י ד"ה פרט וכו" וכן לורוק ארבע וורק שמונה. נ"ב נ"ל וורק שמים וכ"ה בסנהדרין דף עו: בלשון התוס׳ סתס. [בגמ' דב"ק כ"ו ב' מבואר כמ"ש רש"י כאן :[3"561

מוסף רש"י

יש אם למסורת. כמה שכתב משה ומסר בספר מורה לישראל. היא האם נהתים כישונטה, היתו המוס והעיקר ולא כמו שהוא נקרא (סוכה ו:). יש אם למקרא. בתר קרייה אזלינן להיא עיקר (סנהדרין ד.)

רבינו חננאל (המשך) מקצב והכה ביז מלמעלה כדמר בר רב הונא ג) טבח גולה. לאחריו למעלה גולה. למטה אינו גולה.

גמ' אמר י רבא גרסינן ולא גרסינן אלא: באומר מותר. סבור שמותר להרוג את ישראל וזהו מזיד שלו: אנום הוא. והיאך הוא קורהו מזיד: נפתע פרט לקרן זוים. שלשון פתע הוא בסמוך כדמתרגמי׳ בתכיף. פרט לקרן זוית אם היה זה יולא ממבוי זה

ונכנס לזה לפנות לימין או לשמאל וסכינו בידו וזה בא כנגדו בקרן זוית ולא ראהו והרגו: שדחפו בגופו. בלח מתכוין: להביח ירידה שהיא לורך עליה. כגון הרולה להרים ידו בכח וגרזן בידו ומשפיל מחלה את גופו ושוחה לפניו כדי להרים בכח ובהשפלתו הרג דלא תימא הואיל ולורך עליה היא פטור מגלות דהא כתיב ויפל: בלא לדיה. לשון לידוד. שלא נתכוין ללדד ללד שני: וחשר לח לדה. שלח נתכוין לזרוק בלדו ובסמוך לו אלא למקום שורק אבל לא היה יודע שיש שם אדם: פרט למתכוין לורוק שתים וורק ארבע. או וכן לזרוק ארבע וזרק שמונה: אף כל שיש לו רשות לניוק כו'. ינאה חלר של בעל הבית: עליה היא או ירידה היא. בתר דידיה אזלינן והוא היה עסוק בעליה או בתר שליבה אזלינן והעולה עליה היה דוחקה ומשפילה כלפי מטה: כבר נגעת כו'. הרי נגעת כחן בירידה שהיא לורך עליה והא רבינן לה לעיל לחיובה: לפניו חייב. הרג לפניו חייב: ה"ג כאן בירידה שלפניו ועליה שלאחריו כאן בעליה שלפניו וירידה שלאחריו כאן בירידה שלפניו ושל אחריו כאן בעליה שלפניו ולאחריו. כל דרך עליה פטור וכל דרך ירידה חייב. הלכך הא דתניא לפניו חייב לאחריו פטור בירידה שלפניו ועליה של אחריו השפיל זרועו כדי להרים בכח והרים (ה) מכח לפניו בהשפלתו חייב הרג בעלייתו לאחוריו פטור. והא דתניא לאחריו חייב לפניו פטור בעליה שלפניו וירידה שלאחריו כגון המרים ידו בכח עד שהשפילו דרך אחוריו ממעל לכתפיו וחזר והגביהן להכות לפניו הרג בהשפלתו דרך אחוריו חייב הרג בהגבהתו פטור. והא דתניא בין לפניו ובין לאחריו חייב בירידה שלפניו או שלאחריו. והא דתניא בין לפניו בין לאחריו פטור בעליה שלפניו ושל אחריו: לימא כסנאי. הך בעיא דרבי אבהו: לנוקין. חייב אם לא הרגו אלא הזיקו חייב דלנזקין לא שני לן בין שוגג למזיד בין ירידה לעליה כדאמרינן בב"ק (דף כו:) פלע תחת פלעי לחייב על השוגג כמזיד ואונס כרלון: הא דאחליע. חייב שכל שליבה שהתליעה כשדורסין עליה נכפפת היא למטה וירידה היא ואם לא התליעה אין כאן ירידה: הא דמהדק. אם היתה השליבה מלא הנקב שהיא תחובה בו ואחווה יפה יפה אין כאן דרך ירידה ופטור. לא

בר קמלא הוא. תימה אימא במזיד ולא התרו בו וי"ל דהא נמי נפקא לן מבלי דעת דאיכא מבלי דעת יתירא עוד י"ל דהא נמי פשיטא דלא יגלה דעל כרחך קרא בלא מתכוין איירי מדכתיב והוא לא שונא:

אלא פרט לאומר מותר. וקשה (כ) דגבי חלב וגבי שבת דכתיב בשניהם שגגה וחייבין פרק כלל גדול (שבת דף סח: ושם) בתינוק שנשבה

לבין הנכרים וי"ל דשאני הכא דכתיב שגגה יתירא למעוטי אומר מותר 0: ואשר לא צדה פרט למתכוין לזרוק. בכילד הרגל (ב"ק דף

כו: ושס) פירש רש"י (ג) ממעט ליה ממיתה אבל גלות אית ביה ולא נראה דא"כ לא הוי כמו אידך לכן נראה לפרש דפטור מי(ממיתה) מגלות י כדאמרינן פרק כילד הרגל (שם ד״ה פרט): מה יער שיש לו רשות לניוק ולמזיק ליכנם לשם וכו'. וקשה דמסתמא כמו כן נימא מה יער מקום שעומד שם המזיק ויש רשות לניוק להיות לשם וא"כ קשה דתנן הזורק אבן לרשות הרבים הרי הוא גולה ומוקי לה בסותר כתלו שהוא ברשותו והרג הניזק שהוא ברשות הרבים ואמאי גולה והא בעינן מקום שיהה רשות לינוק ולמזיק ושיהה הניזק במקום שהמזיק עומד בו וי"ל דלא יליף מיניה מקום ההכאה אלא שיש רשות לשניהם לעכב במקום ססכמס: נשממה השליבה (ה). והרגתו השליבה אבל אם הרגו אדם

:פטור דבעיגן דרך ירידה ואי בעית אימא הא דאיתלע והא דלא איתלע. ולפי האי איבעית אימא כולי עלמא סברי ירידה היא וקשה א"כ אמאי לא קאמר דכולי עלמא ירידה היא הא דאתלע והא דלא אתלע ועוד קשה כי קאמר . מעיקרא דכ"ע עליה היא קשה ברייתא זו לברייתא דלעיל או

השליך עליו להביא ירידה שהיא לורך עליה ונראה לפרש דה"ק דכ"ע דעליה הוי ומיירי במיהדק יובדלא אתלע ולא מיירי בירידה שהיא לורך לעליה דבהא לא פליגי ברייתות והכא הכי קאמר איבעית אימא הא והא לגלות ומיירי הברייתה שמחייבה

בירידה שהיא לורך לעליה:

לימא כתנאי היה עולה בסולם ונשמטה שליבה מתחתיו תני חדא חייב ותניא אידך פטור מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר ירידה היא ומר סבר עליה היא לא דכ"ע עליה היא ולא קשיא כאן לניזקין כאן לגלות איבעית אימא הא והא וא לגלות ולא קשיא יהא דאתליע הא דלא אתליע ואיבעית אימא הא והא דלא אתליע ולא קשיא הא דמיהדק והא דלא מיהדק: כותני "נשמם הברזל מקתו והרג רבי אומר אינו גולה וחכמים אומרים גולה מן העץ המתבקע רבי אומר גולה וחכמים אומרים יאינו גולה; גבו תניא אמר להם רבי לחכמים גולה וחכמים אומרים יאינו גולה; וכי נאמר יונשל הברזל מעצו והלא לא נאמר אלא מן העץ ועוד נאמר עץ למטה ונאמר עץ למעלה מה עץ האמור למעלה מן העץ המתבקע אף עץ האמור למטה מן העץ המתבקע אמר רב חייא בר אשי אמר רב ושניהם מקרא אחד דרשו ונשל הברזל מן העץ רבי סבר יש אם למסורת ונישל כתיב ורבנן סברי יש אם למקרא ונשל קרינן ורבי יש אם למסורת סבירא ליה והאמר

קיסם וניתז למרחוק והרג: גב" נאמר עץ למטה. ונשל הברזל מן העץ: ונאמר עץ למעלה. לכרות העץ: יש אם למסורם. כמה שנמסרה כתב של תיבה למשה אנו לריכין לדורשה ולא לפי המקרא כשאתה קורא ונשל אתה מוסיף הברה של אל"ף או של ה"א בין נו"ן לשי"ן ולפי המסורת ונישל כתיב ופירושו נישל שהשיל הברזל מן העץ המחבקע ומלא את רעהו. ורבנן סברי יש אם למקרא ונשל קרינן לשון פעל הברזל עלמו נשל מעל עלו:

בין לאחריו חייב בירידה שלפניו ושל אחריו. והא דתניא בין לפניו בין לאחריו פטור בעלייה שלפניו ושל אחריו כאשר כבר פירשנו. והא דבעי רבי אבהו מר׳ יוחנן היה עולה בסולם ושמטה שליבה מתחתיו והרגה תני חדא חייב. ואוקימ׳ לנזיקין ואע״ג דעלייה היא לענין ניזקא חייב. ותני חדא פטור מגלות. איבעית אימא הא והא לגלות והא דקתני חייב כגון דאתלע דכיון דאתלע ולא חזי לעלייה מעיקרא ירידה היא. איבעית אימא דלא אחלע כלל והאי דקתני חייב כגון דלא מיהדק כיון דלא מיהדק לא חזי למיסק ביה ומעיקרא ירידה היא: נשמט הברזל מקתו. קודם שיכה על העץ לבקעו והרג רבי אומר אינו גולה דהאי קרוב למזיד הוא שאילו לא היה רפוי לא היה נשמט. ואמרינן מאי טעמא קסבר יש אם למסורת ונשל 7) כתיב כלומר ונשל הברזל (מן העץ). מן העץ המתבקע רבי אומר גולה וחכ"א אינו גולה. כגון שנתזה בקעת מן העץ והלכה והרגה. או נשמט הברזל. כלומר מכח הכאתו בעץ לבקעו נשמט והלך והרג ק) ואם יש לומר והלא מפורש בתחלת סנהדרין כי רבי

מהדק ירידה יש כאן וחייב: בותבי' מן העץ המסכקע. יצא

שם אף כל שיש רשות לניזק ולמזיק ליכנס שם דינו הכי. בעא ר׳ אבהו מר׳ יוחנז היה עולה בסולם ונשמטה שליבה ם בי קריב לי כי היא לנוק לי בי היא לי בי היא היא בי היא היא בי היא הוא היא הוא היא היא היא היא היא היא היא היא מתחתיו ונפלה והרגה מהו. ופשט ליה דהיא ירידה צורך עלייה. ומותיב ליה הא דתנן כל שלא כדרך ירידתו אינו גולה מאי לאו כי האי גוונא. ופריק ליה לא לעולם כי האי גוונא גולה ומתניתין כעין קצב שהיה מקצב דתנו ביה ד' בבי. תני חדא לפניו חייב לאחריו פטור כו' ופרקינן לא קשיא. פ" דרך המקצב להעלות הקופיץ מלפניו ולהורידו לאחריו ואח"כ מחזירו ומעלהו מאחריו ומורידו לפניו ומכה בבהמה הא דתני לפניו חייב לאחריו פטור דרך ירידה לפניו חייב. פ" בעת שמחזיר הקופיץ מאחוריו להכות על הבהמה כדי לנתחה שזו היא ירידה ממש ובירידה שלאחריו בהחזרת הקופיץ שהיא כעין עלייה פטור. והא דתניא לאחריו חייב לפניו פטור הוא בהגבהת הקופיץ מלפניו עד שיחזירו לאחריו פטור שהוא דרך עלייה לאחריו חייב שהוא דרך ירידה 3) (ופירשנוהו) [ופירשוהו] בתלמוד ארץ ישראל. א"ר ינאי טבח שהיה

ג א מיי' פ"ו מהלכות רולח הלכה יג סמג :עשין עה דבגדהו מיי שם הלכה י: ה' ד מיי שם הלכה יג

מ כ מיי׳ שם הלכה יד ל מיי שם הלכה יג ועיין בכסף משנה: מיי פ"ו מהל' חובל

רבינו חננאל

ת״ר בשגגה פרט למזיד. כלומר אינו גולה. אוקמה רבא דהאי מזיד שאינו גולה באומר מותר אי מזיו. עה באומר שהאומר יי למזיד רבא דהאי מויד שאינו גולה באומר מותר שהאומר מותר קרוב למזיד הוא ולא מיכפר ליה בגלות. אבל המזיד בר קטלא הוא. בבלי דעת אוקמה רבא פרט דעת אוקטה ובא פיט למתכוין להרוג בהמה והרג אדם לכותי והרג ישראל לנפלים והרג בן קיימא שאינו גולה: ת״ר אם בפתע פרט לקרן זוית דהוה ליה לטיווי. רלא הני לא סגי להו בגלות. הדפו שדחפו בגופו. או שהיא צורך עלייה. בלא צדיה פרט למתכוין לצד צדיה פוט *גבוובו*ן ... זה והלכה לה לצד אחר. ואשר לא צדה פרט למתכוין לזרוק ב' אמות וזרק ד' אמות והיה שם אדם והכהו דלא מיכפר

א) וכן פיי ריח בב"ק דף כ"ו ע"ב הובא בחידושי הרשב"א וגשיטה מקובלת שם: בן וכן נראה מססק הרמב"ה הלי רולח פיי הייג כפירוש ר״ח דלא כרש"י: גן בירושלמי אימא כיי דמר רב הוגא: דן אפשר דע"ס הוא והכי לריך להנקד בחידק וליש: ה) לפי פירוש זה אבר אחריו הלך הרמב"ם ספ"ו מהלי רוצח מדוייק לישנא דמתניתין דמן העץ המתבקע נמי אנשמט הברול קאי: